

Støtteundervisning på Den lille Skole

På Den lille Skole vil vi sikre os, at alle elever tilbydes optimale muligheder for at få gavn af de aktiviteter, de præsenteres for i undervisningen. Alle elever skal udfordres i forhold til evner og behov, således at de udvikler funktionelle færdigheder, dvs. færdigheder, som anvendes i hverdagen, som forudsætning for at kunne deltage aktivt i samfundet. Det skal ske i respekt for den enkelte og gruppen med udgangspunkt i en inkluderende hverdag.

Vores mål er, så tidligt som muligt i elevernes skoleforløb, at identificere eventuelle vanskeligheder, således at vi i tide kan sætte ind med den rette støtte. Støtten tager udgangspunkt i værdierne nærhed og helhed. Støtten er fleksibel med udgangspunkt i elevens/gruppens behov. Støtten kan gives i klassen, på hold eller enkeltvis uden for klassen eller som ekstraundervisning uden for skoletiden.

Støtteundervisningen tildeles i perioder, som planlægges af skolens støtteteam på månedlige møder. Vi har ikke ubegrænsede midler til støtteundervisningen, men vi fordeler ressourcerne til størst mulig gavn for de elever, der har behov.

For at udnytte ressourcerne optimalt, har støtteundervisningen prioritet over anden undervisning, men lægges naturligvis så det er mest hensigtsmæssigt for eleven. Det betyder, at eleven kan blive nødt til at gå fra den almindelige undervisning, hvilket klassens lærere naturligvis tager hensyn til.

1. Organisering

Støtteundervisningen beslutes og planlægges af skolens støtteteam.

Skolens støtteteam består af skolelederen, støttekoordinatoren/læsevejlederen og lærere, som har støttetimer. Vi bestræber os på, at støtteteamet består af lærere fra både grundskolen og overbygningen samt at minimum en i støtteteamet har særligt fokus på matematik.

Hvis undervisningsdifferentiering i den almindelige undervisning ikke er tilstrækkeligt for den enkelte elev eller gruppe, henvender læreren eller pædagogen sig til skolens støtteteam. Omfanget, formen og varigheden af støtten beslutes ved de månedlige møder i støtteteamet, ud fra en kvalitativ vurdering af den enkelte elevs behov.

Efterfølgende udarbejder den enkelte støttelærer i samarbejde med klassens lærere/pædagoger en handleplan med tiltag og mål for det kommende forløb. Handleplanen sendes hjem til forældrene, som kvitterer for tilbuddet om støtteundervisningen og dermed for den ”ekstra opgave”, der kan ligge for dem som forældre. Den ekstra opgave for forældrene kan fx være at træne særlige områder hjemme eller sørge for deres barns deltagelse i støtteundervisningen.

I den kvalitative vurdering kan indgå forskellige faglige og psykologiske tests og observationer (Se også afsnittet om foregribende støtteundervisning).

Ofte kan støtteundervisningsbehovet være forholdsvis kortvarigt, men der kan også være elever, der i perioder har behov for mere langvarig støtte.

Da læsning og skrivning har en central rolle i alle fag vil en stor del af støtteundervisningen ses givet for at udvikle og styrke elevernes literacykompetence¹. I arbejdet med udvikling af literacykompetencen vægtes højt at fastholde glæde og lyst ved at bruge sproget både i læsning og skrivning.

Matematik prioriteres ligeledes i støtteundervisningen.

Midler:

Den lille Skole er et sted for alle børn og vi vægter det sociale ansvar som skole højt. På Den lille Skole går der således børn med forskellige faglige og sociale udfordringer, hvilket er med til at afspejle det omkringliggende samfund.

Skolen tildeles en grundpulje fra Fordelingssekretariatet til at varetage inklusion og støtteundervisning. Der tildeles således ikke som tidligere støttetimer til den enkelte elev. Skolen kan dog fortsat søge om særskilte midler til elever med behov for vidtgående støtteundervisning dvs. behov for min. 12 ugentlige støttelektioner. Midlerne søges i september.

Ud over de midler som skolen får fra Fordelingssekretariatet afsætter vi hvert år egne midler til støtteundervisning.

I støtteteamet prioriterer vi vores ressourcer, på baggrund af den viden vi har om eleverne. Vores viden om eleverne kommer fra forskellige kilder, og såvel lærernes og pædagogernes indstillinger til støtteteamet, som diverse tests og særlige forløb spiller ind i vores vidensopsamling.

Det er støtteteamet, der prioriterer timerne, og vi opgør ikke antallet af tildelte støttetimer pr. elev, men vurderer behovet i forhold til de ressourcer vi har til rådighed.

Samarbejdet med PPR:

På Den lille Skole arbejder vi sammen med forskellige fagpersoner fra PPR i Gladsaxe. Den lille Skole har tilknyttet en skolepsykolog, en sundhedsplejerske, en tale- hørekonsulent, en ressourcekonsulent og en skolelæge via Gladsaxe Kommunes distriktsteam.

PPR har en central rolle i forhold til børn med udfordringer², da vi arbejder med en tidlig og koordineret indsats og ønsker at se på barnet i en større helhed. PPR har fagpersoner, som kender til børns behov og udvikling, og kan hjælpe med at skabe et trygt og udviklende miljø for barnet i samarbejde med de mange voksne omkring det.

---

¹ Med literacykompetence mener vi ”evnen til at læse og skrive og alt det man kan bruge dette til”. Literacy kendetegnes ved at være en bred, social handlekompetence, som inkluderer læsning og skrivning. ² Med *børn med udfordringer* menes både fysisk og psykisk handicappede, bogligt og sprogligt svage og de socialt og følelsesmæssigt svage

Hvis en elev viser tegn på vanskeligheder, som kræver en nærmere psykologisk udredning, indstilles eleven til PPR. Ved indstilling til PPR orienteres forældrene altid.

Skolens psykolog, tale- og hørekonsulent samt ressourcekonsulent udbyder ca. hver anden måned konsultativ vejledning for de lærere og pædagoger, der har brug for det i forhold til en konkret udfordring. Den konsultative vejledning bruges til at styrke lærernes og pædagogernes arbejde med eleven. En konsultativ vejledning er med til at styrke den tidlige indsats vi værdsætter på Den lille Skole.

Klassekonferencer:

Indskoling: Der afholdes klassekonferencer for bh.kl. – 3.kl. en gang årligt. Ved klassekonferencen sættes fokus på klassen samt den enkelte elevs trivsel og faglige udvikling, således at den fortsatte undervisning kan kvalificeres og evt. tiltag iværksættes.

Konferencerne er evaluerende møder, hvor særligt klassens skriftsprogsundervisning og matematik er i fokus, men også den enkelte elevs forventede fremgang. På møderne rådgives og planlægges, hvordan lærerne omkring klassens bedst muligt kan sikre en differentieret undervisning for den enkelte elev.

På klassekonferencerne deltager klassens dansklærer, klassens pædagog, skolens psykolog, skolens leder samt skolens støttekoordinator. Ved klassekonferencen i børnehaveklassen deltager ligeledes skolens sundhedsplejerske samt skolens tale- hørekonsulent.

Mellemtrinnet: Elevernes niveau vurderes af dansklæreren og læsevejlederen i forbindelse med det årlige læsekursus, hvor også resultaterne fra de årlige læse-/stavetests foreligger.

Overbygning: I overbygningen afholdes en klasselæsekonference, hvor klasselæreren, skoles leder samt skolens støttekoordinator deltager. På mødet evalueres klassens læse- og stavestandpunkt. Det er væsentligt, at der ved klasselæsekonferencen skabes fælles engagement og viden om elevernes læsning i klasseteamet for at styrke elevernes læsefærdigheder. Klasselæsekonferencen giver mulighed for råd og sparring omkring klassens læse- og skriveudvikling.

Test og prøver:

Vi deltager ikke i de nationale tests. På Den lille Skole tager vi ca. 1 gang årligt en test i læsning, stavning og en i matematik. Alle tests tages for at opkvalificere den daglige undervisning og fungerer udelukkende som et redskab for læreren i planlægningen af undervisningen. Lærerne gør sig mange uformelle observationer i dagligdagen, som er meget værdifulde, men der er også fordele ved at bruge standardiserede prøver, da de giver et hurtigt overblik over klassens nuværende standpunkt i et givent fagområde. Resultaterne af standardiserede prøver er lette at

fortolke og kan med fordel inddrages i opstillingen af konkrete mål både for klassen og den enkelte elev. De bør dog ikke stå alene og skal derfor altid ses i en større sammenhæng med andre relevante observationer.

IT som kompenserende hjælpemiddel:

For de læse- og skrivesvage elever er der mulighed for at anvende IT. Igennem SU-styrelsen kan skolen søge om IT-rygsæk til de elever, der har brug for dette. For elever der er blevet testet ordblinde kan der søges medlemskab i NOTA³.

Den lille Skole har indgået læse- og skriveaftale med MV-nordic. Herved får skolens elever en række værktøjer, der støtter og inspirerer til læsning og skrivning op igennem hele skoleforløbet. De læse- og skrivestøttende værktøjer kan installeres på både skolens computere og elevernes computere og tablets derhjemme.

Det er hensigten, at alle elever får kendskab til brugen af CD-ord. Eleverne præsenteres i løbet af et læsekursusforløb for de værktøjer, som CD-ord indeholder. Således kan elever med behov for læse- og skrivestøttende værktøjer introduceres for disse tidligt uden i øvrigt at skille sig ud.

Forebyggende, foregribende og indgribende støtteundervisning:

På Den lille Skole har vi valgt at organisere støtteindsatsen under begreberne ”forebyggende, foregribende og indgribende” støtteundervisning:

2. Forebyggende støtteundervisning

Tidlig indsats:

På Den lille Skole satser vi på tidlig indsats, da erfaring viser, at en tidlig indgriben mindsker behovet for støtteundervisning senere. Til gavn for alle elever vil vi i indskolingen arbejde med bl.a. opdagende skrivning og dialogisk oplæsning.

Morgenbånd: I 1., 2. og 3.klasse har vi prioriteret fast at sætte ekstra ressourcer af, så en ekstra dansklærer kommer i hver af de 3 klasser i 2 dansktimer ugentligt. Hermed er der mulighed for at organisere ekstra støtte til de svageste elever, ekstra udfordringer til de stærkeste elever eller arbejde anderledes med hele klassen.

Tidlig matematikindsats:

På Den lille Skole arbejdes der systematisk med forebyggelse af matematikvanskeligheder. Der tilbydes derfor et intensivt forløb i slutningen af skoleåret for elever fra 1. og 2.klasse sammen. Der vil blive sat fokus på sprog og begreber, talforståelse og problemløsningsstrategier. Kurserne organiseres, udføres og evalueres af en matematiklærer med særlig viden inden for dette område.

---

³ NOTA er et bibliotek og videnscenter for mennesker med syns- og læsehandicap.

Læsekurser:

I de faste årlige læsekurser, som ligger fra 1.-5.klasse, tilgodeses både læsning og skrivning. Et læsekursus er af ca. 7 ugers varighed med 6 ugentlige lektioner. Læsekurserne planlægges, udføres og evalueres i et samarbejde mellem klassens dansklærer og skolens læsevejleder. Dansklæreren og læsevejlederen er til stede i alle læsekursustimerne. Vi arbejder systematisk og eksplicit omkring elevernes skriftsproglige udvikling, så eleverne har mulighed for at se og mærke deres egen udvikling.

Læsekursernes indhold tilpasses den enkelte klasse og den enkelte elev. Overordnet set vil der primært være fokus på afkodning og hastighed omkring læsningen i de små klasser. Jo ældre eleverne bliver, jo mere vil fokus rettes mod forståelsen af de læste tekster. Dermed ikke sagt, at der ikke allerede fra starten vil blive arbejdet med læseforståelsen, da det er centralt, at læsning er en meningskabende aktivitet. Ligeledes kan der være elever i de ældre klasser, som stadig har brug for at arbejde med deres afkodning og hastighed.

En del af alle læsekurser vil være at arbejde med læseforståelsesstrategier og ordforråd. Læseforståelsesstrategierne skal gerne bruges bredt og styrke læsningen af tekster i alle skolens fag. Der er stor forskel på, hvordan man læser et skema i matematik, og hvordan man læser et afsnit i historiebogen. Arbejdet med ordforrådet kommer på forskellige måder i fokus i alle læsekurserne, da ordforrådet er en af de mest afgørende faktorer i læsningen.

Et afgørende mål for læsekurserne er at bidrage til elevernes læselyst og glæde. For alt for mange elever er læsning en aktivitet, der skal overstås. Læsekurserne skal medvirke til at dette ikke sker. Eleverne skal derfor præsenteres for forskellige teksttyper og genrer i læsekurserne ligesom at besøge biblioteket prioriteres højt. Vi arbejder med mindre forløb i børnehaveklassen samt kortere kurser i overbygningen med fokus på læsning i fagene.

Den årlige læseprøve tages en måned før det årlige læsekursus i hver klasse. Resultatet af læseprøven bruges i planlægningen af læsekurset.

Læsebånd:

På Den lille Skole læser vi hver dag i skoletiden, fordi læsning er en del af alle fag. Mange børn læser for lidt hjemme og får derfor ikke den nødvendige rutine. Målet er, at alle elever skal udvikle en funktionel læsekompetence og kunne klare læsning i alle fag.

Alle klasser i grundskolen læser i skoletiden 20 minutter hver dag. Når klassen har læsekursus, har den ikke læsebånd.

I læsebåndet kan læses både skøn- og faglitteratur, frilæsning eller tekster, der knytter sig til et fag, der kan læses højt eller undervises i dele af læsningen. Der er masser af muligheder til gavn for alle skolens fag.

I nogle perioder kan der fokuseres på skrivning i forbindelse med læsning, da læsning og skrivning hænger uløseligt sammen. Skriften deler og bevarer viden, og læsningen giver ordene liv.

I andre perioder kan der fokuseres på ordkendskab eller læseforståelsesstrategier. Mulighederne er mange, og læsebåndet er en vigtig del af undervisningen i læsning.

Formålet med læsebåndet er bl.a. at give eleverne gode læsevaner, at skabe tid til fordybelse og at styrke elevernes literacykompetencer.

Vi forventer, at forældrene bakker op omkring læsningen generelt, men også omkring læsebåndet ved at hjælpe deres børn med at finde passende læsestof.

Læsebåndet skal supplere elevernes fritidslæsning, ikke erstatte den!

Læsemakkerprojekt:

Skolen laver forløb omkring læsning med læsemakkerpar, der sammensættes på tværs af klassetrin.

Læsemakkerprojektet er et godt redskab til undervisningsdifferentiering og en mulighed for at støtte nogle af de elever, der måske ikke normalt får ekstra hjælp. At læse i læsemakkerpar på tværs af alder har mange fordele og udvikler eleverne både fagligt, socialt og personligt. For *de små makker* er det særligt automatiseringen og hastigheden på læsningen, der styrkes, mens det for *de store makker* bl.a. er en bevidsthed om egne læsestrategier, der udvikles.

Det er særdeles vigtigt, at læsemakkerprojektet forløber samtidigt med, at der i klassen foregår læsning, således at læsemakkerne ikke går glip af anden undervisning.

Opdagende skrivning:

Opdagende skrivning er en pædagogisk metode til at udvikle børns fonologiske bevidsthed. Opdagende skrivning giver læreren mulighed for at stilladsere i forhold til det enkelte barns skriftsproglige udvikling og lægger op til en langt mere differentieret undervisning, end det er tilfældet ved en formel lyd- og bogstavindlæring, da eleverne arbejder med fonemsyntesen på det niveau, de netop er.

Dialogisk oplæsning:

I dialogisk oplæsning tager eleverne aktivt del i oplæsningen. Den måde, der skaber sproglig interaktion fra elevens side. Eleven læsningen og udfordres sprogligt og intellektuelt, hvilket resulterer i sprogfærdigheder og stimulering af elevens abstrakte tænkning.

voksne læser på en engageres i bedre

Læsning i fagene:

Læsning er en del af alle boglige fag. Dansk læreren har ansvaret for at eleverne ”knækker koden”, mens alle lærere har ansvar for at arbejde med læsning i deres fag. Vi kan hjælpe eleverne til at gøre et stykke arbejde før, under og efter læsning, som kvalificerer deres læseforståelse i alle fag:

Elever, der læser alderssvarende, når det drejer sig om skønlitterære tekster, kan have problemer med at læse alderssvarende fagtekster. Fagtekster er ofte multimodale⁴, hvilket kræver en helt anden læsekompetence end de skønlitterære tekster. Denne læsekompetence skal for nogle elever læres explicit, og kan ikke altid tillæres ved daglig læsetræning. Dette kræver, at lærerne er bevidste om deres fags sprog og i mange tilfælde kræver det undervisning i læsning af deres fags tekster.

Skolens læsevejleder kan forestå mindre kurser i klasserne sammen med klassens faglærere for at modellere hvordan der kan arbejdes med læsning i de forskellige fag.

3. Foregribende støtteundervisning

Intensive kurser:

Hvis der er elever, der i hverdagen eller ved bogstavprøverne stadig viser usikkerhed, tilbydes disse elever intensive kurser omkring bogstaver, lyd, analyse og syntese. Kurserne kan evt. laves med elever fra både 1. og 2.klasse. Kurserne organiseres, udføres og evalueres af læsevejlederen.

Screening mv.:

Elever, der efter DVO⁵-screeningen i starten af 3.klasse, vurderes at have særlige vanskeligheder tilbydes et særligt tilrettelagt forløb med fokus på resultatet ved screeningen.

På mellemtrinnet kan elever med specifikke læsevanskeligheder intensivt læsekursus sammen med andre elever med

tilbydes et

læsevanskeligheder. Kurset tager udgangspunkt i strategierne fra VAKS⁶ og støtter eleven i at tilegne sig basale færdigheder i læsning samtidig med, at eleven bevidstgøres om strategier i forhold til læsningen. De intensive læsekurser er tilpasset den enkelte elev, men undervisningen tilrettelægges for mindre hold.

---

⁴ Fagtekster er ofte sammensatte af flere modaliteter, hvilket stiller særlige krav til læsningen af dem. Hver enkelt modalitet læses og forstås på sin måde: Billeder siger noget andet end ord, og tilsammen læses de på en anden måde, end hvis de stod alene.

⁵ Dansk Videnscenter for Ordblindhed har udviklet en test, der tidligt i skoleforløbet kan give et billede af, om eleven har tegn på ordblindhed.

⁶ VAKS er et undervisningsprogram og træningsmateriale for børn med læsevanskeligheder. Materialet støtter eleven i at tilegne sig en række basale færdigheder i læsning.

Elever med dansk som andetsprog:

På Den lille Skole ser vi det som en ressource at være flersproget. Der kan dog alligevel være brug for lidt støtte for de elever, der har dansk som andetsprog. Erfaringer med undervisning i dansk som andetsprog viser, at det er væsentligt, at alle lærere i alle fag er opmærksomme på det særlige sprog, der knytter sig til og er karakteristisk inden for det enkelte fag.

Førlæseaktiviteter har vist sig at være meget vigtige for elever med dansk som andetsprog, da de herigennem får mulighed for at aktivere egen baggrundsviden og skabe en forforståelse, der kan bruges undervejs i læsningen.

4. Indgribende støtteundervisning

Elever, der på trods af den forebyggende og foregribende undervisning, alligevel har svært ved at udvikle funktionelle læse- og skrivefærdigheder sikres en målrettet indsats. Indsatsen udarbejdes i samspil mellem lærerteamet og støttekoordinatoren og der udarbejdes en handleplan for hver enkelt elev. Eleven og forældrene skal i videst muligt omfang inddrages i planlægningen.

Ved mistanke om ordblindhed har vi mulighed for at benytte den digitale ordblindetest. Testen tages af skolens læsevejleder, der efterfølgende udarbejder en plan for videre forløb. Testen giver det mest valide resultat, hvis den tages i perioden fra 1.marts til sommerferien. Testen tages med henblik på at sikre, at ordblinde kan deltage ligeværdigt i undervisningen, og det er derfor vigtigt, at lærerteamet omkring den ordblinde kender til testens resultat.